

ՎԻՐԳԻԼԻՈՍ

Մ Ե Ա Վ Ա Վ Ա Ն Ք

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՐԲ

(Շար. տես Բզմ. 1922 էջ 237)

Մենք ծառերուն վրայ ինչ երկար խօսէի.
Ուռենիներն ու ցարասները խռնարհ
կամ կը շնորհեն հօտի տերեւ, եւ կամ շուք
շովիններուն եւ ցանկ ցանուած արտերուն,
Եւ մեղուի ճարակ անուշ մեղրի խիւս:
Հենց է նաեւ կիւտորոնի վրայ նայիլ
Տօսախնկերով վէտ վէտ ճօճան. Նարիկեան
կըլենիի անտառներուն, հաճելի
Տեսնել դաշտերն՝ ուր չէ մըտած ոչ տըրմուխ
Եւ ոչ մարդուն ճակտէն քըրտիք մ'ինկած վար.
Եւ անտառներն անգամ ամուշ՝ կովկասեան
Սարերուն վրայ, զոր՝ ռոտսները մոլի
կը փոթորկեն կը շախմատեն տեղադար,
Կու տան մեզի իրենց բերքերն այլազան,
Կու տան մեզի պիտանի փայտ, շոճիներ՝
լատափայտի համար, մայրի եւ նոճի
Տան նիւթերու. մշակներն անկէց կը յըզկեն
Սնիւներու ճղուղներ, կունտեր սայլերու.
Եւ նաւերու ողնափայտեր զոգաւոր:
Ուռենիներն ողորներով արգաւանդ
Եւ կընծինիերը սաղարթով. մըրտենույ
Եւ չըմենույ ուժեղ եւ պինդ ոտներէն
կը յօրինէ Արէս զէնքերն իր ահեղ:
Եւ յակրիները կը ծըռին ու կ'ըլլան
Խուրացի աղեղ. Թըմբին թեթեւուկ
Եւ դիւրաթեղ սօսաթը ձեւ կ'ընդունին
Ճախարակեայ, փորուելով սուր երկաթով:
Եւ փորորգի բարտին թեթեւ կը լողայ
Պագոսի վրայ՝ յորձանքը սուր ճեղքելով.
Եւ մեղուները կը կապեն զընդանին
Տարիներէ մաշած փրտած սըղոցոյն
Կեղեկներուն տակ՝ փապերուն մէջ փորին:
Իսկ պարզեւները Բաքոսի ինչ նոյժան
Հըռչակուելու արժանի բան մը բերին,
Ի՞նչ մեղքերու չեղան պատճառ մանաւանդ:
Ան ըսպանեց կենտարտները շամբուշ
Հոխոտս, փուլս, Հիւլէս՝ որ իր ահագին
Խռնաբանով լապիթներուն ըսպանաաց:
Երենէ երենէ մըշակներուն՝ բախտերին
Եթէ գիտանն. որոնց արդար երկիրն ինք.
Հեռու զէնքի՝ խազմի շփեղէն շառաչէ,
Կը բըղխէ իր ծոցէն պարէն դիւրագին:

Եթէ պալատ մը բարձր՝ պերճ դռներով
Զի հոսեր իր գաւիթներէն համօրէն
Այգորելու եկող հեղեղն ահագին.
Թէ չի ցանկար խեցեղըրուագ՝ զեղաղէշ
Դրանդիներու, եփիւրացի պղինձներու
Եւ ոսկեհաւուն հանգերձներու. չի ներկեր
Եթէ դեղով ասորի բուրդն ըսպիտակ.
Կիրառութիւնն էթէ վըճիտ զուտ ձէթին
Կասիայով չէ խաթարուած խեղաթիւր,
Բայց իրեն չի պակսիր հանգիստ ապահով,
Անպատիր կենաք եւ ճոխութիւն բազմազան.
Կալուածներու մէջ լայն՝ ժամեր անդորրիկ,
Քարանձաւներ, լիճեր վըճիտ շուրերու
Եւ հովիտներ զով, եզներու բընչիւններ,
Եւ ծառերու շուքին տակ քուն քաղցրանուշ,
Հոն անտառներ, երէններու մորիներ,
Հասակ մ'առոյգ սակաւապէտ, երկասէր,
Պաշտամուկներ դից եւ հայրեր սըրբաւնէր.
Արգարութիւնն երբոր երդրէն մեկնեցաւ
Անոնց միջեւ Թողուց հետքերն իր վերջին:

Բայց զիս ամէն բանէ վեր քաղցրը Մուսայք
Զորս կը պաշտեմ սրբաբաժն անհուն տարփանքով,
Բնդունէին եւ ցուցնէին երկընթի
Ճանապարհներն ու կանառներն աստղերուն,
Արեգակին խաւարումները պէսպէս
Եւ տաժանքները լուսնակին. ուսկից է
Երկրի գողութիւն. ինչ զօրութեամբ խոր ծովերն
Իրենց թուրերը պատելով կ'ուռենան
Եւ կը զընտտին դարձեալ իրենց իրենց վրայ.
Ինչեւ ձըմեռ աստի փութով կը վազէ
Մըխըրճուելու ովկիանին մէջ արփին,
Կամ ամառուան գիշերն ինչո՞ւ կ'ուռնայ
Գալու, ի՞նչ բան կ'ըլլայ իրեն խոչընդոտ:
Բայց թէ սըրտիս սառած արիւնն ընկիճէ
Եւ անմատոյց մնան ինձ ընտթեան այդ մարզերն,
Ինձ քաղցրանան գիւղէ՛ր Թող, զետակներն
Ուր կը հոսին ձորերն ի վար դըզելով.
Անփառուակ սիրեմ՝ զետերն, անտառներն:
Ո՛հ, ո՛ւր դաշտերն ու Ալեքքիոս եւ Տայգան,
Ուր Բաքոսին կը պարէին ի պատիւ
Լակոնուի հոյսերն. ո՛հ, ո՞վ պիտի զիս
Տանի Հեման դէպ հովստուն ծործորներն
Ու զիս ծածկէ մեծ ծըմակովն ոտներուն:
Երենէ անոր որ իբրեւ պատճառին
Գիտցաւ գիտակ ըլլալ, կոխել առաթուր
Վախերն ամէն, ճակատագիրն անողոր
Եւ անյազուրդ Տարտարոսի չըռնիզներն:
Երանի՛. եւս ան՝ որ ճառեցաւ դաշտերու
Պե՛տ ապոլոնաները, Պանը, Ծեր Շահաբիկն
Ու քոյր հարսներն յաւերժիկ. զինքը երբեք

Ամբոխին խուրձն, արքայական ծիրանին
 Զրնկճեցին, ո՛չ ալ խազմի ու հեռ, որ զինեց
 Իրարու դէմ հարազատները դրուժան,
 Ոչ Դակեաններն՝ որ դաւակնից խտրոսէն
 Կը խուժեն, ո՛չ պերճութիւններն հոռմական
 Եւ ոչ թագերն որ կը դիմեն դէպ անկում։
 Մուրիկն անոր լըցացուց սիրտը զուխով,
 Կամ ունեւորն անոր նախանձը շարժեց.
 Քաղեց միրզերը զոր ոստերն ու դաշտերն
 Իրենք իրենց կամքով անոր մատուցին,
 Զըռնաւ ան ոչ օրէնքներ երկաթի,
 Եւ ոչ ատենանը խօշ, դիւանն աշխարհին։
 Իդր յորձանքները կը տանջեն ուրիշներ
 Թիակներով եւ կը դիմեն զէնքերու։
 Կը սըպըրդին արքունական սեմերէն՝
 Դաւիթներէն ներս. աս կ'երթայ աւարել
 Զարդել քաղաք մ'ու երդումարդը չըւառ,
 Որ ինք խըմէ ականակուա բաժակով
 Եւ ծուրացի ծիրանիի վրայ նընջէ։
 Ուրիշ մ'իր գանձը կը ծածկէ թաքթաքոր
 Ու իր թաղած ոսկիին վրայ կը պառկի.
 Աս ականջով աչքով գամուած է բեմին.
 Բերանաբաց մնացեր է ան գինովցած
 Ծափաճայնէն՝ որով ամբոխ, ծերակոյտ
 Կը թրեղացնեն կրրկին կրրկին թէաորուն.
 Եւ ուրիշներ կ'ուրախանան թաթաւուշ
 ձապաղիթով եղբայրներուն, եւ թողով
 Տունն ու քաղցրիկ չեմերն իրենց՝ կը փնտռեն
 Ուրիշ աստղի տակ իրենց նոր հայրենիք։

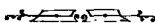
Կը վարէ մշակն երկիրը կոր արօրով.
 Անկէ՛ տարույն աշխատութիւնն. անով է
 Որ կը տածէ իր թոռնիկներն, հայրենիքն,
 Անով պախէրն 'արածանաւոր զուարակներն։
 Եւ չունի զուլ՝ հանգիստ, մինչեւ որ տարին
 Զառատացնէ միրզերն ու ծնունդն հօտերուն,
 Կամ դեմտրեան կուս հասկերուն որաներն,
 Եւ ակօսները լեցնէ բերքերով.
 Ուամբարներուն տայ հեծեծիլ ու տըթաւ.
 Զըմեռն եկաւ, Սիկիոնեան հատիկներն
 Արդ մամուլի տակ կը լետուն. կը դառնան
 Խոզերն ուրախ զըլարթ գիրցած կաղնիով.
 Կու տան 'տառներն առատ մաթիւզ, եւ աշունն
 Իր գանազան կը պարգևէ պըտուղներն.
 Եւ արեգդէմ բըլուրներուն վրայ ժայռուտ
 Կ'եփի անոյշ այգիին կութքը։ Մըշակն
 Հոն կը տեսնէ սիրասընունդ գաւակներն
 Իր վիզէն կախ համբոյրներու. պարկեւտ տունն,
 Իր սըբութիւնը կը պահէ. կախիք ծառի վրայ
 Կովերն իրենց կաթով զեղուն շառիկներն
 Եւ ամրկները գէր ծիծղուն մարգարէներն

Կը կըռուռտին իրենց խեթիչն եղջիրով.
 Ինքն ալ ունի տօնուտ օրեր, եւ փըռուած
 Խոտին վըրայ՝ ուր կայ մէշտեղը հըրատ,
 Եւ ընկերները կը պտակեն լի բաժակն,
 Ան կը հեղու քեզ ի նըւէր, եւ ըզքեզ
 Կը կանչէ, ո՛վ Սպանդարմետ, եւ կը դնէ
 Կընձնիին վրայ նըշան՝ որ սուր սըլաքներն
 Հովիւներուն մըրցին, եւ մըրկ հուանի
 Ըմբշամարտին գեղջկօրէն բիրտ մարմինով։
 Երբեմն այս կենանքը վարեցին հին Սաբինք,
 Այս կենանքն Հոնմոս եւ եղբայրն. այսպէս անշուշտ
 Անցաւ քաջն Ետրուրիա, և Հըռովմ
 Եղաւ ասով չըքնաղ ամմն քաղաքէ,
 Եւ եօթը բլուր իր մէջ պատեց պարեպով։
 Ու դեռ մականն Արամագդի ձեռք չանցած,
 Ազն ամպարիշտ զուարակներու ըսպանդով
 Իեռ չըլուայտած, երկրի վըրայ կը վարէր
 Այս կենանքն՝ ոսկի՝ Զըբուանն, եւ դեռ չէր լսուած
 Փըքըռուայց փողի գոյիւնն, ու չէին
 Սուրբերն անոստ սալերու վրայ դըռնած դեռ։
 Բայց կըտրեցինք անցանք միջոց մ'անհուն

[մնկք,

Պէտք է ծխաշունչ վիզն արդ քակենք ձիերուն։

Թ—ԲԳԺ. Հ. Ա. ՂԱՅԻՆԿԱՆ

ՇԵՆԼԵՑԻ ՍԻՐՏԸ

(Իր մտնումն հարիւրամեակի տարին)

«Մարդ պիտի ուզէր մահուան սիրահարիկ...»

ՇԵՆԼԵՑ

Ո՛վ Բանաստեղծ, ու պիտի այս բառն ըլլայ բառական
 Պո՛ւ հողիդ խորհուրդին առաւ զարթօնքն 'բայազդը,
 Կ'երթա՞ր կենեղքը, վախճանը, ու կը տեսնե՞ր որ միայն
 Ողբերգութիւն կը տրէ մեր յայտերուն մէջ ըտրու...
 Բնութեան ժպտուն խոստումները վաղամամ չըքացած՝
 Մեր սրբին մէջ կը թողուն միայն վէրքեր, յիշատակ...
 Եւ ինչ որ մնէք երազի պահերուն մէջ կուրծքներուս
 Անունօրէն սեղմեցիք, մեր գերեզմանն էր, աւաղ...
 Եւ փրկարձն է եղբոր մը որուն եւ քաղիքի
 Մուրտ ու ծաղիկ սփռւած կախարդական համբայէն...
 Այն ատեն ըստեղծաշարն աստղերուն,
 Իր անուն թիւերուն վրայ սըլացաւ
 Գեղի կապին անծանօթ՝ որուն պատրաստը միայն
 Եւ տեսնէ երազօրէն տեսախար...
 Մարդ պիտի ուզէր մահուան սիրահարիկ...
 Մարդ պիտի ուզէր մահուան սիրահարիկ...

